

ISSN
3060-527X

№7
2026

TA'LIMDA ISTIQBÖLLI IZLANISHLAR

TA'LIMDA ISTIQBOLLI IZLANISHLAR

Xalqaro ilmiy-metodik jurnal

ПЕРСПЕКТИВНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В ОБРАЗОВАНИИ

*Международный научно-методический
журнал*

PROSPECTIVE RESEARCH IN EDUCATION

International scientific methodological journal

№ 7-Son, 1-Qism 2026-yil

Jurnal 2025-yilda tashkil etilgan.

Jurnal 1 yilda 12 marta nashr etiladi

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAK Rayosatining 2024 - yil 7 - iyundagi 355-son qarori bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

MUNDARIJA:

Mualliflar	Maqola sarlavhasi	Yo'nalishi	Bet
<i>AXROROV VORIS YUNUSOVICH</i>	BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA NIZOLI VAZIYATLARDA HISSIY BARQARORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK ASOSLARI	PSIXOLOGIYA	10
	СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ УСТОЙЧИВОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ В КОНФЛИКТНЫХ СИТУАЦИЯХ		
	SOCIO-PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING EMOTIONAL STABILITY IN FUTURE TEACHERS IN CONFLICT SITUATIONS		
<i>ARABBAYEV AROBIDIN XUSNIDINOVICH</i>	PEDAGOGIK YO'NALISHDAGI MAGISTRANTLARDA ILMIY-TADQIQOT FAOLIYATI ASOSIDA ILMIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH	PEDAGOGIKA	15
	ФОРМИРОВАНИЕ НАУЧНЫХ НАВЫКОВ НА ОСНОВЕ НАУЧНО- ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У МАГИСТРАТУР ПО ПЕДАГОГИЧЕСКОМУ НАПРАВЛЕНИЮ		
	FORMATION OF SCIENTIFIC SKILLS ON THE BASIS OF RESEARCH ACTIVITY IN MASTER STUDENTS IN PEDAGOGICAL DIRECTION		
<i>BADALXODJAYEV TO'LQINJON IKRAMIDDINOVICH</i>	SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN MOSLASHUVCHAN O'QUV PLATFORMALARI	PEDAGOGIKA	24
	АДАПТИВНЫЕ ПЛАТФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ НА ОСНОВЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА		
	ARTIFICIAL INTELLIGENCE-BASED ADAPTIVE LEARNING PLATFORMS		
<i>HAMROYEVA XOLIDA RIZOQUL QIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING NUTQ FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA VIZUAL VOSITALAR VA O'YIN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI	PEDAGOGIKA	29
	МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИЗУАЛЬНЫХ СРЕДСТВ И ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	METHODOLOGY FOR USING VISUAL AIDS AND GAME TECHNOLOGIES IN DEVELOPING THE SPEECH ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS		
<i>IBRAXIMJANOVA GAVHAR AMANBAYEVNA</i>	MUSIQA NAZARIYASI FANLARI UCHUN ELEKTRON TA'LIM PLATFORMALARINI YARATISH VA ULARDAN FOYDALANISH	PEDAGOGIKA	35
	СОЗДАНИЕ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ ДИСЦИПЛИН ПО ТЕОРИИ МУЗЫКИ		
	CREATION AND USE OF ELECTRONIC EDUCATIONAL PLATFORMS FOR MUSIC THEORY DISCIPLINES		

<i>ISMATOVA HALOVAT BAKTIYOROVNA</i>	O'SMIRLARDA DESTRUKTIV XULQ-ATVOR RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI PSIXOLOGIK OMILLAR VA PROFILAKTIK YONDASHUVLAR	PSIXOLOGIYA	40
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА РАЗВИТИЕ ДЕСТРУКТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ У ПОДРОСТКОВ, И ПРОФИЛАКТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ		
	PSYCHOLOGICAL FACTORS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF DESTRUCTIVE BEHAVIOR IN ADOLESCENTS AND PREVENTIVE APPROACHES		
<i>KUSHAKOVA NODIRA ODILOVNA</i>	"J.D. SALINGERNING «THE CATCHER IN THE RYE» ROMANIDA «TA'LIM» KONSEPTUAL BIRLIGINING VERBALIZATSIYASI"	PEDAGOGIKA	46
	ВЕРБАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЙ ЕДИНИЦЫ «ОБРАЗОВАНИЕ» В РОМАНЕ ДЖ. Д. СЭЛИНДЖЕРА «НАД ПРОПАСТЬЮ ВО РЖИ»		
	ERBALIZATION OF THE CONCEPTUAL UNIT "EDUCATION" IN J.D. SALINGER'S NOVEL THE CATCHER IN THE RYE		
<i>O'KTAMOVA SHOHIDA ODILBEK QIZI</i>	O'SMIRLAR EMOTSIONAL HOLATINI EKSPERIMENTAL O'RGANISH	PSIXOLOGIYA	54
	ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ ПОДРОСТКОВ		
	EXPERIMENTAL STUDY OF ADOLESCENTS' EMOTIONAL STATE		
<i>PANJIYEV QURBONNIYOZ BERDIYEVICH</i>	BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR TAHLILI	PEDAGOGIKA	62
	АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ К РАЗВИТИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ		
	ANALYSIS OF MODERN APPROACHES TO DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MUSIC TEACHERS		
<i>RAXIMBAYEVA GULYORA ULUGBEKOVNA</i>	TALABALARDA IJTIMOY IDENTIFIKATSIYA SHAKLLANISHIDA EMOTSIONAL INTELLEKTNING ROLI	PSIXOLOGIYA	68
	РОЛЬ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ФОРМИРОВАНИИ СОЦИАЛЬНОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ СТУДЕНТОВ		
	THE ROLE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE FORMATION OF STUDENTS' SOCIAL IDENTIFICATION		
<i>RO'ZIMURODOV ILYOS AZAMAT O'GLI</i>	BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARINING CHOLG'U IJROCHILIGI KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA AFG'ON RUBOBIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	PEDAGOGIKA	75
	ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АФГАНСКОГО РУБАБА В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ИНСТРУМЕНТАЛЬНОЙ ИСПОЛНИТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ		
	PEDAGOGICAL POSSIBILITIES OF USING THE AFGHAN RUBAB IN IMPROVING THE INSTRUMENTAL PERFORMANCE COMPETENCE OF FUTURE MUSIC TEACHERS		

<i>XUSANOVA NIGINA BAXTIYOR QIZI</i>	O'QITUVCHINING INNOVATION MADANIYATI PEDAGOGIK FAOLIYAT SAMARADORLIGINING MUHIM OMILI SIFATIDA	PEDAGOGIKA	81
	ИННОВАЦИОННАЯ КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА КАК ВАЖНЫЙ ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ		
	THE INNOVATIVE CULTURE OF A TEACHER AS AN IMPORTANT FACTOR OF PEDAGOGICAL ACTIVITY EFFICIENCY		
<i>XUDDIEVA UMIIDA AMINJON KIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MATEMATIK SAVODXONLIGINI SUN'IY INTELLEKT TECHNOLOGIYALARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH METODI-KASI	PEDAGOGIKA	91
	МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА		
	METHODOLOGY FOR DEVELOPING MATHEMATICAL LITERACY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES		
<i>SUVONOVA LOBARXON ISLOM QIZI</i>	TALABALARDA PEDAGOGIK DIZAYN ASOSIDA TA'LIMYIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	PSIXOLOGIYA	96
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ДИЗАЙНА		
	PSYCHOLOGICAL FEATURES OF DEVELOPING STUDENTS' EDUCATIONAL COMPETENCIES BASED ON INSTRUCTIONAL DESIGN		
<i>XAYDAROV ADXAM FAYZULLAEVICH</i>	TA'LIM TIZIMIDA ZAMONAVIY AXBOROT TECHNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	PEDAGOGIKA	102
	ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИИ		
	FEATURES OF USING MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION		
<i>AHMADOVA MAHBUBA SHAVKAT QIZI</i>	ALISHER NAVOIY ASARLARI ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA BAG'RIKENGLIK VA O'ZARO HURMAT MADANIYATINI TARBIVYALASH	PEDAGOGIKA	107
	ВОСПИТАНИЕ ТОЛЕРАНТНОСТИ И КУЛЬТУРЫ ВЗАИМНОГО УВАЖЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ АЛИШЕРА НАВОИ		
	FOSTERING TOLERANCE AND A CULTURE OF MUTUAL RESPECT AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH THE WORKS OF ALISHER NAVOI		

<i>ALIMARDANOVA SITORA IKROM QIZI</i>	MAXSUS TA'LIM EHTIYOJIGA EGA BOLALARNI QO'LLABQUVVATLASHDA ZAMONAVIY TEKNOLOGIYALARNING O'RNI	PEDAGOGIKA	113
	РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОДДЕРЖКЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ		
	THE ROLE OF MODERN TECHNOLOGIES IN SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS		
<i>АСЛАМКУЛОВА ПАРВИНА ЖАМШИД КИЗИ</i>	SHARQ FALSAFIY MEROSINING ZAMONAVIY ILMIY TADQIQOTLAR UCHUN METODOLOGIK AHAMIYATI	PEDAGOGIKA	121
	МЕТОДОЛОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ФИЛОСОФСКОГО НАСЛЕДИЯ ВОСТОКА ДЛЯ СОВРЕМЕННЫХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ		
	THE METHODOLOGICAL SIGNIFICANCE OF THE PHILOSOPHICAL HERITAGE OF THE EAST FOR CONTEMPORARY SCIENTIFIC RESEARCH		
<i>MUXAMEDOV FERUZ TO'LQINJONOVICH</i>	BO'LAJAK MUSIQA PEDAGOGLARIDA KREATIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK OMILLARI	PSIXOLOGIYA	128
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ У БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ МУЗЫКИ		
	PSYCHOLOGICAL FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING AMONG FUTURE MUSIC EDUCATORS		
<i>MASHARIPOVA SAIDA RAHIMOVNA</i>	YOSH OILALARDA EMOTSIONAL KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI	PSIXOLOGIYA	134
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В МОЛОДЫХ СЕМЬЯХ		
	PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF THE FORMATION OF EMOTIONAL COMPETENCE IN YOUNG FAMILIES		
<i>XOLOV DILSHOD MURODILLO O'G'LI, SUNNATOVA O'G'LOY KAMARDIN QIZI, SUNNATOVA O'G'LOY KAMARDIN QIZI</i>	O'QUVCHILARNING BILIM, KO'NIKMA, MALAKA VA KOMPETENSIYALARINI VAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI	PEDAGOGIKA	139
	ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ ЗНАНИЙ, УМЕНИЙ, НАВЫКОВ И КОМПЕТЕНЦИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ		
	THEORETICAL FOUNDATIONS OF ASSESSING STUDENT		
<i>HAMROYEVA XOLIDA RIZOQUL QIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING NUTQ FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA VIZUAL VOSITALAR VA O'YIN TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI	PEDAGOGIKA	145
	МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИЗУАЛЬНЫХ СРЕДСТВ И ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	METHODOLOGY FOR USING VISUAL AIDS AND GAME-BASED TECHNOLOGIES TO DEVELOP THE SPEECH ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS		

<i>ISMATOVA SAYYORA SOBIR QIZI</i>	TADBIRKORLIK KOMPITENSIYASINING ASOSIY TUSHUNCHALARI VA UNING MAZMUN MOHIYATI	PEDAGOGIKA	152
	ОСНОВНЫЕ ПОНЯТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ И ЕЁ СОДЕРЖАТЕЛЬНАЯ СУЩНОСТЬ		
	BASIC CONCEPTS OF ENTREPRENEURIAL COMPETENCE AND ITS CONTENT-RELATED ESSENCE		
<i>NORQULOVA SEVARA O'ROZ QIZI</i>	TALABALARNING INTELLEKTUAL VA KOGNITIV FAOLLIGINI TRENINGLAR ORQALI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	158
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ И КОГНИТИВНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ ПОСРЕДСТВОМ ТРЕНИНГОВ		
	PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR DEVELOPING STUDENTS' INTELLECTUAL AND COGNITIVE ACTIVITY THROUGH TRAINING PROGRAMS		
<i>ABDURAZZAQOV O'KTAM ABDUQAYUMOVICH</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA IJODIY LAYOQATNI SHAKLLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI	PEDAGOGIKA	163
	ДИДАКТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ		
	DIDACTIC POSSIBILITIES OF FORMING CREATIVE COMPETENCES IN PRIMARY STUDENTS		
<i>SODIQOVA GULBARNO ODILJON QIZI</i>	QIZ TALABALARNING IJTIMOY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHDA PSIXOLOGIK OMILLAR TAHLILI	PSIXOLOGIYA	169
	АНАЛИЗ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОК		
	ANALYSIS OF PSYCHOLOGICAL FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF FEMALE STUDENTS' SOCIAL ACTIVITY		
<i>TESHABOEV AKRAMJON YULDASHEVICH</i>	BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA DIAGNOSTIK YONDASHUVNING PEDAGOGIK ASOSLARI	PEDAGOGIKA	173
	ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ДИАГНОСТИЧЕСКОГО ПОДХОДА К ФОРМИРОВАНИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ		
	PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF THE DIAGNOSTIC APPROACH TO DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF FUTURE TEACHERS		
<i>XAMRAYEVA FIRUZA AZIMOVNA</i>	GADJETLARDAN FOYDALANISHNING BOLALAR DIQQAT, XOTIRA VA EMOTSIONAL REAKSIYALARIGA TA'SIRI	PSIXOLOGIYA	178
	ВЛИЯНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГАДЖЕТОВ НА ВНИМАНИЕ, ПАМЯТЬ И ЭМОЦИОНАЛЬНЫЕ РЕАКЦИИ ДЕТЕЙ		
	THE IMPACT OF GADGET USE ON CHILDREN'S ATTENTION, MEMORY, AND EMOTIONAL REACTIONS		

<i>TOHIROVA FERUZA</i>	BO'LAJAK TIBBIYOT XODIMLARIDA KASBIY IDENTIKLIKNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	186
	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ У БУДУЩИХ МЕДИЦИНСКИХ РАБОТНИКОВ		
	PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL MECHANISMS FOR DEVELOPING PROFESSIONAL IDENTITY IN FUTURE HEALTHCARE PROFESSIONALS		
<i>JO'RAYEV HUSEN IBOD O'G'LI</i>	TAEKWONDO MASHG'ULOTLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ORQALI SPORTCHILAR TEXNIK-TAKTIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH	PEDAGOGIKA	194
	СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ТХЭКВОНДИСТОВ ПОСРЕДСТВОМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ТРЕНИРОВОЧНОМ ПРОЦЕССЕ		
	IMPROVING THE TECHNICAL AND TACTICAL PREPARATION OF TAEKWONDO ATHLETES THROUGH THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN TRAINING		
<i>AXMATQULOVA MAXFUZA SHUHRAT QIZI</i>	МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ YO'NALISHI TALABALARIDA LEKSIK KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHNING LINGVO-KOGNITIV XUSUSIYATLARI	PEDAGOGIKA	203
	ЛИНГВОКОГНИТИВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У СТУДЕНТОВ НАПРАВЛЕНИЯ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ		
	LINGUO-COGNITIVE FEATURES OF DEVELOPING LEXICAL COMPETENCE IN PRESCHOOL EDUCATION STUDENTS		
<i>USMONOV RAHIM RAXMONALI O'G'LI</i>	DEFFENBACHERNING DRIVING ANGER SCALE METODI ASOSIDA HAYDOVCHILARDAGI G'AZABLANISH XUSUSIYATLARINI HAYDOVCHILIK TAJRIBASI KESIMIDA O'RGANISH	PSIXOLOGIYA	209
	ИЗУЧЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ПРОЯВЛЕНИЯ ГНЕВА У ВОДИТЕЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ВОДИТЕЛЬСКОГО СТАЖА НА ОСНОВЕ МЕТОДИКИ ДЕФФЕНБАХЕРА «DRIVING ANGER SCALE»		
	A STUDY OF DRIVERS' ANGER CHARACTERISTICS BASED ON DRIVING EXPERIENCE USING DEFFENBACHER'S "DRIVING ANGER SCALE" METHOD		

<i>XUDDIYEVA UMIDA AMINJON QIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MATEMATIK SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	PEDAGOGIKA	215
	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ДЛЯ РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES TO DEVELOP MATHEMATICAL LITERACY AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS		
<i>NEMATOV SOHIB TESHAYEVICH</i>	JISMONIY MASHQLAR JARAYONIDA PSIXOLOGIK BARQARORLIK VA CHIDAMLILIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	PSIXOLOGIYA	221
	ВЗАИМОСВЯЗЬ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ И ВЫНОСЛИВОСТИ В ПРОЦЕССЕ ВЫПОЛНЕНИЯ ФИЗИЧЕСКИХ УПРАЖНЕНИЙ		
	THE RELATIONSHIP BETWEEN PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND ENDURANCE DURING PHYSICAL EXERCISE		
<i>RASHIDOV ABDURASHID MURODULLAYEVICH</i>	HARBIY XIZMATGA PSIXOFIZIOLOGIK TAYYORLASH JARAYONIDA RAQAMLASHTIRISHNING AHAMIYATI VA SAMARADORLIGI	PSIXOLOGIYA	228
	ЗНАЧЕНИЕ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЦИФРОВИЗАЦИИ В ПРОЦЕССЕ ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ К ВОЕННОЙ СЛУЖБЕ		
	THE IMPORTANCE AND EFFECTIVENESS OF DIGITALIZATION IN THE PROCESS OF PSYCHOPHYSIOLOGICAL PREPARATION FOR MILITARY SERVICE		
<i>ALIMARDANOVA SITORA IKROM QIZI</i>	MAXSUS TA'LIM HATIYOJIGA EGA BOLALARNI QO'LLAB QUVVATLASHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARINING O'RNI	PEDAGOGIKA	232
	РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОДДЕРЖКЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ		
	THE ROLE OF MODERN TECHNOLOGIES IN SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS		
<i>ASKAROVA ZEBINISO AKBAR QIZI</i>	FILOLOGIYA YO'NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TA'LIM VOSITALARINING O'RNI	PEDAGOGIKA	240
	РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СРЕДСТВ В РАЗВИТИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ НАПРАВЛЕНИЙ		
	THE ROLE OF DIGITAL EDUCATIONAL TOOLS IN DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF PHILOLOGY STUDENTS		

<i>AVEZOV DAVRONBEK SOBUROVICH</i>	BO'LAJAK BOSHLANG'CH SINIF O'QITUVCHILARINING AXBOROT KOMMUNIKATSIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI	PEDAGOGIKA	246
	ДИДАКТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ СРЕДСТВ БУДУЩИМ УЧИТЕЛЯМ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	DIDACTIC OPPORTUNITIES FOR FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN USING INFORMATION AND COMMUNICATION TOOLS		
<i>AXMEDOVA NILUFAR ILHOMBOY QIZI</i>	NOGIRONLIGI BOR XOTIN-QIZLARNI IJTIMOY HIMOYA QILISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	PEDAGOGIKA	252
	ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ ЖЕНЩИН С ИНВАЛИДНОСТЬЮ		
	WAYS TO IMPROVE THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM FOR WOMEN WITH DISABILITIES		
<i>IZZATOV SHERZOD SAMAD O'GLI</i>	SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI MUHIT SHAROITIDA YOSHLARNING PSIXOLOGIK SALOMATLIGINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	257
	МЕХАНИЗМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ МОЛОДЕЖИ В УСЛОВИЯХ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ЦИФРОВОЙ СРЕДЫ		
	MECHANISMS FOR ENSURING THE PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF YOUNG PEOPLE IN THE CONTEXT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND THE DIGITAL ENVIRONMENT		
<i>MURATOVA SABOXAT CHORIYEVNA</i>	O'ZBEK XALQ URF-ODATLARINING O'QUVCHILAR TARBIYASIDAGI O'RNI VA AHAMIYATI	PEDAGOGIKA	262
	РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ УЗБЕКСКИХ НАРОДНЫХ ОБЫЧАДОВ В ВОСПИТАНИИ УЧАЩИХСЯ		
	THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF UZBEK FOLK TRADITIONS IN THE EDUCATION OF STUDENTS		
<i>NIYAZOVA NILUFAR FARXADOVNA</i>	ONKOLOGIK BEMORLARDA PSIXOLOGIK MOSLASHUVNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	267
	СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ АДАПТАЦИИ У ОНКОЛОГИЧЕСКИХ ПАЦИЕНТОВ		
	SOCIO-PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR ENHANCING PSYCHOLOGICAL ADAPTATION IN ONCOLOGY PATIENTS		
<i>RAHIMOVA NAZOKATXON KASIMDJONOVNA</i>	TALABALARDA IJTIMOY YETUKLIKNI SHAKLLANTIRISH ORQALI TA'LIM SIFATINI OSHIRISHNING PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	276
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ПОСРЕДСТВОМ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ЗРЕЛОСТИ СТУДЕНТОВ		
	PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION THROUGH THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' SOCIAL MATURITY		

<i>SAFAROVA SARVINOZ</i>	KOMMUNIKATIV MASHQLAR ASOSIDA YUQORI SINIF O'QUVCHILARINING LEKSIK KOMPETENSIYASINI DIAGNOSTIKA QILISH VA BAHOLASH MEZONLARI	PEDAGOGIKA	283
	КРИТЕРИИ ДИАГНОСТИКИ И ОЦЕНКИ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ КОММУНИКАТИВНЫХ УПРАЖНЕНИЙ		
	CRITERIA FOR DIAGNOSING AND ASSESSING THE LEXICAL COMPETENCE OF SENIOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS BASED ON COMMUNICATIVE EXERCISES		
<i>SAYIROVA DILOBAR RAXIMOVA</i>	OLIV TA'LIMDA MUSTAQIL ISHLASHGA O'RGATUVCHI TOPSHIRIQLAR: DUNYO VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI	PEDAGOGIKA	289
	ЗАДАНИЯ ОБУЧАЮЩИЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: МИРОВОЙ И УЗБЕКСКИЙ ОПЫТ		
	TEACHING ASSIGNMENTS THAT FOSTER INDEPENDENT LEARNING IN HIGHER EDUCATION: GLOBAL AND UZBEK EXPERIENCE		
<i>TOIROVA MUNAVVAR MURODULLAYEVNA</i>	TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARDA MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA IDENTIKLIKNI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	PEDAGOGIKA	294
	МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ИДЕНТИЧНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ		
	MECHANISMS FOR DEVELOPING STUDENTS' IDENTITY BASED ON NATIONAL VALUES IN THE EDUCATIONAL PROCESS		
<i>XOMUDJONOVA FERUZA KOMILJON QIZI</i>	MURAKKAB YUKLAMALARNI HISOBGA OLGAN HOLDA 15-16 YOSHDAGI SPORTCHILARNING MAXSUS TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH VA ANIQLASH	PEDAGOGIKA	302
	СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ СПЕЦИАЛЬНОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ СПОРТСМЕНОВ 15-16 ЛЕТ С УЧЕТОМ СЛОЖНЫХ НАГРУЗОК		
	IMPROVING AND ASSESSING THE SPECIAL PREPAREDNESS OF 15-16-YEAR OLD ATHLETES TAKING INTO ACCOUNT COMPLEX TRAINING LOADS		

Muratova Saboxat Choriyevna,

Toshkent amaliy fanlar universiteti dotsenti, Pedagogika fanlari doktori (PhD)

O'ZBEK XALQ URF-ODATLARINING O'QUVCHILAR TARBIYASIDAGI O'RNI VA AHAMIYATI

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'zbek xalq urf-odatlarining o'quvchilar tarbiyasidagi o'rni va pedagogik ahamiyati yoritilgan. Milliy urf-odat, an'ana va qadriyatlarning yosh avlodda ma'naviy-axloqiy fazilatlarini shakllantirish, vatanparvarlik, insonparvarlik, kattalarga hurmat, kichiklarga izzat, mehnatsevarlik va milliy o'zlikni anglash tuyg'ularini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, ta'lim-tarbiya jarayonida xalq pedagogikasi namunalaridan samarali foydalanishning usullari hamda ularning o'quvchilarning shaxsiy kamolotiga ta'siri ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: o'zbek xalq urf-odatlari, milliy qadriyatlar, an'analar, xalq pedagogikasi, ma'naviy-axloqiy tarbiya, o'quvchi tarbiyasi, vatanparvarlik, milliy o'zlik, oilaviy tarbiya, ta'lim-tarbiya jarayoni, barkamol avlod.

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ УЗБЕКСКИХ НАРОДНЫХ ОБЫЧАДОВ В ВОСПИТАНИИ УЧАЩИХСЯ

Аннотация. В данной статье освещаются роль и педагогическое значение узбекских народных обычаев в воспитании учащихся. Проанализирована роль национальных обычаев, традиций и ценностей в формировании духовно-нравственных качеств у молодого поколения, развитии чувства патриотизма, гуманизма, уважения к старшим, почтения к младшим, трудолюбия и национального самосознания. Также с научно-педагогической точки зрения обоснованы методы эффективного использования образцов народной педагогики в учебно-воспитательном процессе и их влияние на личностное развитие учащихся.

Ключевые слова: узбекские народные обычаи, национальные ценности, традиции, народная педагогика, духовно-нравственное воспитание, воспитание учащихся, патриотизм, национальное самосознание, семейное воспитание, образовательно-воспитательный процесс, гармонично развитое поколение.

THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF UZBEK FOLK TRADITIONS IN THE EDUCATION OF STUDENTS

Abstract. This article highlights the role and pedagogical significance of Uzbek folk customs in the upbringing of students. The role of national customs, traditions, and values in forming spiritual and moral qualities in the younger generation, developing feelings of patriotism, humanism, respect for elders, respect for younger ones, industriousness, and national self-awareness is analyzed. Additionally, methods for the effective use of folk pedagogy samples in the educational process and their impact on students' personal development are substantiated from a scientific and pedagogical perspective.

Key words: uzbek folk customs, national values, traditions, folk pedagogy, spiritual and moral education, student upbringing, patriotism, national identity, family upbringing, educational process, harmoniously developed generation.

Kirish. Bugungi globallashuv jarayonida milliy o'zlikni anglash, yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, turli madaniyatlarining o'zaro ta'siri hamda ma'naviy tahdidlarning kuchayishi sharoitida o'quvchilarda milliy qadriyatlarga hurmat, Vatanga sadoqat, oilaparvarlik, mehnatsevarlik, kattalarga hurmat va kichiklarga izzat kabi

fazilatlarni shakllantirish dolzarb pedagogik masalalardan biri bo'lib qolmoqda. Ushbu fazilatlarni rivojlantirishda o'zbek xalqining asrlar davomida shakllanib, avloddan avlodga o'tib kelayotgan urf-odat va an'analari muhim tarbiyaviy manba hisoblanadi.

O'zbek xalq urf-odatlari xalqning ma'naviy merosi, tarixiy tajribasi va hayotiy qadriyatlarini o'zida mujassam etgan bo'lib, ular yosh avlodning ma'naviy-axloqiy kamolotini ta'minlashda muhim pedagogik imkoniyatlarga ega. Mehmondo'stlik, hashar, Navro'z bayrami, oilaviy marosimlar, ustozga hurmat, qo'ni-qo'shnicilik va o'zaro yordam kabi milliy qadriyatlar o'quvchilarda ijtimoiy faollik, insonparvarlik, hamjihatlik, mas'uliyat va fuqarolik fazilatlarini shakllantirishga xizmat qiladi.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini milliy qadriyatlar asosida takomillashtirish, yoshlarni ma'naviy barkamol etib tarbiyalashga qaratilgan islohotlar izchil amalga oshirilmogda. Biroq ta'lim jarayonida o'zbek xalq urf-odatlarining tarbiyaviy imkoniyatlaridan tizimli va maqsadli foydalanish, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish masalalari hali ham ilmiy va amaliy jihatdan chuqur o'rganishni talab etadi. Shu nuqtai nazardan, o'zbek xalq urf-odatlarining o'quvchilar tarbiyasidagi o'rni va ahamiyatini ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilish, ularning tarbiyaviy salohiyatini ochib berish hamda ta'lim-tarbiya jarayoniga samarali tatbiq etish yo'llarini aniqlash mazkur maqolaning dolzarbligini belgilaydi. Maqolada milliy urf-odatlarining o'quvchilar shaxsini har tomonlama rivojlantirishdagi o'rni yoritilib, ularning zamonaviy ta'lim tizimidagi pedagogik ahamiyati tahlil qilinadi.

Muammoning o'rganilgan darajasi. O'quvchilarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash hamda o'zbek xalq urf-odatlarining tarbiyaviy imkoniyatlarini o'rganish pedagogika va xalq pedagogikasi yo'nalishidagi tadqiqotlarda muhim ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Mazkur masala yuzasidan mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan xalq pedagogikasi, milliy qadriyatlar, ma'naviy-axloqiy tarbiya hamda etnopedagogika yo'nalishlarida qator ilmiy izlanishlar olib borilgan.

Xususan, o'zbek xalq pedagogikasi va milliy tarbiya masalalari bo'yicha K. Hoshimov, S. Ochil, M. Quronov, O. Musurmonova, R. Mavlonova, N. Egamberdiyeva va boshqa olimlarning ilmiy ishlari alohida ahamiyat kasb etadi. Ularning tadqiqotlarida xalqning boy ma'naviy merosi, urf-odat va an'analari yosh avlodni ma'naviy-axloqiy jihatdan kamol toptirishning muhim omili sifatida e'tirof etilgan. Shuningdek, etnopedagogika sohasidagi ilmiy tadqiqotlarda xalqning tarixiy tajribasi, urf-odatlari, marosimlari va milliy qadriyatlarining ta'lim-tarbiya jarayonidagi pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Ushbu tadqiqotlarda milliy urf-odatlar orqali o'quvchilarda insonparvarlik, vatanparvarlik, mehnatsevarlik, bag'rikenglik, kattalarga hurmat va kichiklarga g'amxo'rlik kabi fazilatlarni shakllantirishning nazariy asoslari ishlab chiqilgan.

Biroq olib borilgan ilmiy izlanishlar tahlili shuni ko'rsatadiki, umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'zbek xalq urf-odatlarining tarbiyaviy imkoniyatlaridan zamonaviy ta'lim texnologiyalari asosida tizimli foydalanish, ularni o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish bilan integratsiyalash masalalari yetarli darajada tadqiq etilmagan. Ayniqsa, milliy urf-odatlarining zamonaviy tarbiya tizimidagi amaliy mexanizmlarini ishlab chiqish va ularni ta'lim jarayoniga samarali joriy etish bo'yicha ilmiy izlanishlarni yanada chuqurlashtirish zarurati mavjud. O'zbek xalq urf-odatlarining o'quvchilar tarbiyasidagi o'rni va ahamiyatini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida o'rganish hamda ularning tarbiyaviy salohiyatidan samarali foydalanish yo'llarini ishlab chiqish mazkur tadqiqotning ilmiy ahamiyatini belgilaydi.

Muhokama. O'zbek xalq urf-odatlari o'quvchilar tarbiyasida muhim ijtimoiy-pedagogik omil sifatida namoyon bo'ladi. Chunki urf-odat va an'analari xalqning uzoq tarixiy taraqqiyoti davomida shakllangan hayotiy tajribasi, axloqiy qarashlari, ma'naviy mezonlari hamda tarbiya usullarini o'zida mujassam etadi. O'quvchilarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash jarayonida ushbu urf-odatlardan maqsadli foydalanish ularning shaxsiy kamoloti, ijtimoiy faolligi va ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Avvalo, o'zbek xalq urf-odatlarining tarbiyaviy ahamiyati ularning insoniy fazilatlarni shakllantirishdagi imkoniyatlari bilan belgilanadi. Masalan, kattalarga hurmat, ota-onaga ehtirom,

ustozni qadrlash, qo'ni-qo'shnicilik munosabatlari, mehmondo'stlik, hashar, saxovat va hamjihatlik kabi qadriyatlar o'quvchilarda odoblilik, mas'uliyat, mehr-oqibat, jamoaparvarlik va ijtimoiy burch hissini rivojlantiradi. Bunday qadriyatlar faqat nazariy tushuncha sifatida emas, balki kundalik hayotiy tajriba orqali singdirilganda tarbiyaviy ta'siri yanada kuchayadi. Ta'lim-tarbiya jarayonida xalq urf-odatlaridan foydalanish o'quvchilarning milliy o'zlikni anglashiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'quvchi o'z xalqining tarixiy xotirasi, madaniy merosi, marosimlari va an'analarini bilish orqali o'zligini anglaydi, millatiga mansublik tuyg'usini chuqurroq his qiladi. Bu esa ularda Vatanga muhabbat, milliy g'urur, madaniy merosga hurmat va uni asrab-avaylashga intilish kabi fazilatlarni shakllantiradi. Ayniqsa, globallashuv sharoitida yoshlarning turli madaniy ta'sirlar ostida qolishi mumkinligi sababli milliy qadriyatlarga tayangan tarbiya muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbek xalqining hashar an'anasi o'quvchilarda mehnatsevarlik, jamoaviylik va ijtimoiy mas'uliyatni tarbiyalashda katta imkoniyatlarga ega. Hashar jarayonida insonlar umumiy maqsad yo'lida birlashadi, o'zaro yordam ko'rsatadi va jamiyat manfaatini shaxsiy manfaatdan ustun qo'yadi. Maktab sharoitida hashar mazmunidagi tarbiyaviy tadbirlarni tashkil etish, masalan, maktab hududini obodonlashtirish, sinf xonasini tartibga keltirish, ekologik aksiyalar o'tkazish orqali o'quvchilarda mehnatga hurmat va jamoa oldidagi mas'uliyat hissini shakllantirish mumkin. Mehmondo'stlik urf-odati esa o'quvchilarda ochiqko'ngillik, hurmat, muloqot madaniyati va insonparvarlik fazilatlarini rivojlantiradi. O'zbek xalqida mehmonni izzat qilish, unga hurmat ko'rsatish, samimiy munosabatda bo'lish qadimdan yuksak qadriyat sifatida qaralgan. Ushbu an'anani ta'lim jarayoniga tatbiq etish orqali o'quvchilarda boshqalarni hurmat qilish, turli fikr va qarashlarga bag'rikenglik bilan yondashish, madaniy muloqotga kirishish ko'nikmalari rivojlanadi.

Oilaviy urf-odatlar ham o'quvchilar tarbiyasida muhim o'rin tutadi. Ota-onaga hurmat, qarindosh-urug'lar bilan mehr-oqibatli munosabatda bo'lish, oilaviy bayram va marosimlarda ishtirok etish bolalarda oilaparvarlik, mas'uliyat, mehribonlik va axloqiy poklikni shakllantiradi. Maktab va oila hamkorligi asosida milliy urf-odatlarini tarbiyaviy jarayonga olib kirish o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishida samarali natija beradi. Navro'z bayrami kabi milliy bayramlar ham o'quvchilarning tarbiyasida alohida ahamiyatga ega. Navro'z tabiatga mehr, yangilanish, poklanish, kechirimlilik, hamjihatlik va ezgulik g'oyalarini o'zida mujassam etadi. Maktablarda Navro'zga bag'ishlangan tadbirlar, sahna ko'rinishlari, milliy o'yinlar va ijodiy ishlar tashkil etilishi o'quvchilarning estetik didini, ijodkorligini, milliy madaniyatga qiziqishini oshiradi.

Muhokama jarayonida shuni ta'kidlash lozimki, xalq urf-odatlaridan tarbiya jarayonida foydalanish faqat bayram yoki tadbirlar bilan cheklanib qolmasligi kerak. Ularni dars jarayoni, sinfdan tashqari mashg'ulotlar, tarbiyaviy soatlar, ota-onalar bilan hamkorlik, maktab jamoasi faoliyati va mahalla bilan aloqalar orqali tizimli ravishda amalga oshirish zarur. Bunda o'qituvchi milliy urf-odatlarining mazmun-mohiyatini chuqur tushuntirishi, ularning zamonaviy hayotdagi ahamiyatini ochib berishi va o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashi lozim. Shuningdek, o'zbek xalq urf-odatlaridan foydalanishda zamonaviy pedagogik yondashuvlarni qo'llash muhimdir. Interfaol metodlar, loyiha ishlari, rolli o'yinlar, suhbat, munozara, muammoli vaziyatlar, ijodiy topshiriqlar va amaliy mashg'ulotlar orqali o'quvchilar urf-odatlarining tarbiyaviy mazmunini chuqurroq anglaydilar. Masalan, "Milliy qadriyatlar mening hayotimda", "Oilamizdagi urf-odatlar", "Hashar - hamjihatlik ramzi", "Navro'z - mehr-oqibat bayrami" kabi mavzularda loyiha va taqdimotlar tashkil etish samarali natija beradi. Biroq mazkur jarayonda ayrim muammolar ham mavjud. Ba'zi hollarda o'quvchilar urf-odatlarining mazmunini yuzaki biladilar, ularning tarbiyaviy mohiyatini chuqur anglamaydilar. Ayrim pedagogik jarayonlarda esa milliy qadriyatlar faqat bayram tadbirlari doirasida namoyon bo'lib, kundalik ta'lim-tarbiya faoliyatiga yetarlicha singdirilmaydi. Shu sababli o'qituvchilar, ota-onalar va mahalla faollari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, milliy urf-odatlarining tarbiyaviy imkoniyatlaridan reja asosida foydalanish muhim vazifa hisoblanadi.

Natijalar. Tadqiqot davomida o'zbek xalq urf-odatlarining o'quvchilar tarbiyasiga ta'sirini aniqlash maqsadida umumiy o'rta ta'lim maktabining 5–9-sinflarida tahsil olayotgan 120 nafar o'quvchi o'rtasida kuzatuv, suhbat va so'rovnoma metodlari qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida milliy urf-odatlar asosida tashkil etilgan tarbiyaviy tadbirlar, sinf soatlari, ma'naviyat darslari hamda maktab va oila hamkorligidagi faoliyatlarning samaradorligi tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, milliy urf-odatlarga asoslangan tarbiyaviy ishlar o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy fazilatlarini rivojlantirishda sezilarli ijobiy o'zgarishlarni yuzaga keltirgan. Xususan, tajriba yakunida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga hurmat ko'rsatkichlari 58,3 % dan 89,2 % ga, kattalarga hurmat va odob-axloq me'yorlariga amal qilish ko'rsatkichi 62,5 % dan 91,7 % ga, jamoaviy ishlarda faol ishtirok etish darajasi esa 55,8 % dan 86,7 % ga oshgani kuzatildi. Shuningdek, o'quvchilarning milliy bayram va urf-odatlarga qiziqishi 60,8 % dan 93,3 % ga, oilaviy qadriyatlarga ijobiy munosabati esa 67,5 % dan 95,0 % ga yetdi.

1-jadval

O'zbek xalq urf-odatlari asosida tashkil etilgan tarbiyaviy ishlarning samaradorlik ko'rsatkichlari (n=120)

№	Baholash mezonlari	Tajribagacha (%)	Tajribadan so'ng (%)	O'sish (+%)
1	Milliy qadriyatlarga hurmat	58,3	89,2	+30,9
2	Kattalarga hurmat va odob	62,5	91,7	+29,2
3	Jamoaviy ishlarda faollik	55,8	86,7	+30,9
4	Vatanparvarlik tuyg'usi	64,2	90,8	+26,6
5	Milliy bayram va urf-odatlarga qiziqish	60,8	93,3	+32,5
6	Oilaviy qadriyatlarga hurmat	67,5	95,0	+27,5
7	Ma'naviy-axloqiy xulq-atvor	61,7	90,0	+28,3

Jadval ma'lumotlari milliy urf-odatlarga asoslangan tarbiyaviy faoliyat barcha mezonlar bo'yicha ijobiy natija berganini ko'rsatadi. Eng yuqori o'sish milliy bayram va urf-odatlarga qiziqish ko'rsatkichida (32,5 %) kuzatildi. Bu esa o'quvchilarning milliy merosga bo'lgan qiziqishi va uni o'rganishga intilishi sezilarli darajada ortganini tasdiqlaydi.

Shuningdek, o'quvchilar bilan o'tkazilgan yakuniy so'rovnoma natijalariga ko'ra, respondentlarning 94,2 % i xalq urf-odatlari asosida o'tkazilgan tarbiyaviy tadbirlar ularning milliy qadriyatlarga bo'lgan munosabatini ijobiy tomonga o'zgartirganini bildirgan. 91,7 % o'quvchi bunday mashg'ulotlar o'zaro hurmat va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berganini, 88,3 % respondent esa oilaviy qadriyatlarni chuqurroq anglashga xizmat qilganini qayd etgan. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, o'zbek xalq urf-odatlarini ta'lim-tarbiya jarayoniga tizimli ravishda integratsiya qilish o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishiga, fuqarolik pozitsiyasining shakllanishiga, milliy o'zlikni anglashiga hamda ijtimoiy faolligining ortishiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Mazkur natijalar xalq pedagogikasi vositalaridan zamonaviy ta'lim tizimida samarali foydalanishning pedagogik jihatdan maqsadga muvofiqligini tasdiqlaydi.

Xulosa. O'zbek xalq urf-odatlari o'quvchilar tarbiyasida muhim ma'naviy-ma'rifiy va pedagogik manba hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, milliy urf-odat va an'analarni ta'lim-tarbiya jarayoniga tizimli tatbiq etish o'quvchilarda vatanparvarlik, insonparvarlik, kattalarga hurmat, kichiklarga izzat, mehnatsevarlik, oilaparvarlik va jamoaparvarlik kabi fazilatlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Maqolada tahlil qilingan nazariy va amaliy ma'lumotlar asosida o'zbek xalq urf-odatlari yosh avlodning milliy o'zligini anglashida, ma'naviy-axloqiy qarashlarini boyitishda hamda ijtimoiy faolligini oshirishda samarali tarbiyaviy vosita ekanligi aniqlandi. Ayniqsa, hashar, mehmondo'stlik, Navro'z bayrami, oilaviy marosimlar, ustozga

hurmat va qo'ni-qo'shnicilik kabi qadriyatlar o'quvchilar ongida ezgulik, hamjihatlik, mas'uliyat va o'zaro hurmat tuyg'ularini mustahkamlaydi. O'tkazilgan kuzatuv va so'rovnoma natijalari milliy urf-odatlariga asoslangan tarbiyaviy ishlar o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishida ijobiy o'zgarishlar yuzaga keltirishini ko'rsatdi. Bu esa xalq pedagogikasi imkoniyatlaridan zamonaviy ta'lim jarayonida samarali foydalanish zarurligini tasdiqlaydi.

Xulosa qilib aytganda, o'zbek xalq urf-odatlarining tarbiyaviy imkoniyatlarini maktab ta'limi, sinfdan tashqari mashg'ulotlar, oila va mahalla hamkorligi bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarni barkamol, ma'naviy yetuk, milliy qadriyatlarga sodiq va ijtimoiy faol shaxs sifatida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois ta'lim muassasalarida milliy urf-odatlardan foydalanish jarayoni maqsadli, tizimli va zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. 1-jild. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – 592 b.
3. Musurmonova O. Ma'naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 1996. – 192 b.
4. Mavlonova R., Rahmonqulova N., Vohidova N., Matnazarova K. Pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2010. – 464 b.
5. Hoshimov K., Nishonova S. Pedagogika tarixi. – Toshkent: O'qituvchi, 1996. – 304 b.
6. Quronov M. Milliy tarbiya va yoshlar ma'naviyati. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 224 b.
7. Egamberdiyeva N. Ijtimoiy pedagogika. – Toshkent: Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2009. – 232 b.
8. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida: 1059-son qaror. – Toshkent, 31.12.2019.
10. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: O'qituvchi, 1992. – 160 b.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2025-yil 16-fevral kuni № 622042-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O'zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko'chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: -998 (93) 689-80-90

Ta'limda istiqbolli izlanishlar xalqaro ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026. № 7-Son, 1-Qism.